

Avanç informe: habitatge, pobresa energètica i salut a Barcelona

1. Introducció

En el marc del conveni amb l'Ajuntament de Barcelona: "Dret a l'habitatge i a l'energia: empoderament col·lectiu i assessorament jurídic social", presentem el primer avanç d'una sèrie d'informes que traurem durant l'any 2018: "Radiografies de la situació del dret a l'habitatge, la pobresa energètica i el seu impacte en la salut a Barcelona".

Aquests informes parteixen d'una base de dades creada durant l'any 2017 entre l'Observatori DESC, Enginyeria Sense Fronteres, l'Aliança contra la Pobresa Energètica, la Plataforma d'Afectats per l'Hipoteca de Barcelona i l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Una base de dades que allotja una enquesta en profunditat, **247 preguntes que creuen dades de problemes connectats: l'habitatge, els subministraments i la salut.** L'enquesta és realitzada per persones voluntàries i estudiants d'antropologia, sociologia i ciències polítiques de la Universitat Autònoma de Barcelona, que participen a través d'un conveni de pràctiques entre la PAH-BCN i la Fundació Autònoma Solidària.

Durant el mes de gener presentarem aquest primer informe; ara avancem alguns resultats de les 100 enquestes realitzades des de juny de 2017. Les enquestes han estat emplenades per les persones que s'apropen a la PAH-BCN i a l'APE durant una entrevista personalitzada d'aproximadament quaranta minuts.

2. Avanç de dades

Entre les dades que ens interessa d'estacar de les primeres 100 persones enquestades són les següents:

- **Qüestions de gènere:** el 68% de les persones enquestades són dones i el 44% del total tenen menors al seu càrrec, sent el 32% famílies monomarentals. Aquesta dada posa sobre la taula que un col·lectiu especialment afectat per l'emergència habitacional i la pobresa energètica són les dones i especialment

Realitzat per:

Enginyeria
Sense Fronteres

ALIANÇA CONTRA
LA POBRESA ENERGÈTICA

Amb el suport de:

els casos de famílies amb menors i les famílies monomarentals. Aquestes dades tornen a mostrar un cop més que la desigualtat de gènere és un factor de risc que augmenta la vulnerabilitat i les situacions d'emergència habitacional i pobresa energètica.

- **Situació laboral de les enquestades:** el 47% estan en l'atur, i més del 29% no reben cap prestació. El 81% de les persones enquestades tenen uns ingressos familiars inferiors a 1.000 euros.
- **Problemàtica de les enquestades:** el 32% han arribat amb problemes de lloguer, el 27% d'hipoteca, el 25% d'ocupació i 16% tenen problemes de subministraments bàsics.
- **Hipoteques i bancs:** més del 70% de les enquestades que tenen problemes hipotecaris tenen la seva hipoteca amb el BBVA, molts d'ells provinents de Catalunya Caixa. El 81% de les famílies, una vegada pagada la seva quota hipotecària, tenen menys de 400€ per cobrir les seves necessitats bàsiques. La mitjana de membres a la família és de 2,9 membres.
- **Llogateres:** el 80% de les persones enquestades que tenen problemes amb el lloguer pagaven menys de 600€ de lloguer. El 71% de les famílies, un cop pagada la quota de lloguer, tenen menys de 400€ per fer front a les despeses i necessitats bàsiques. La mitjana de membres de les famílies és de 2,3 membres.
- **Serveis Socials:** el 70% de les persones en situació d'exclusió residencial que han anat a la PAH de Barcelona no havien anat a serveis socials abans d'arribar a la PAH.
- **Salut:** el 47% de les enquestades en situació d'exclusió residencial considera que la seva salut és regular o dolenta.
- **Pobresa energètica:** el 47% de les enquestades manifesten que no poder mantenir a una temperatura adequada la seva llar en els mesos de fred. Aquest fet fa que algunes famílies aconseguixin fer front a la seva despesa energètica però a costa de no viure en condicions dignes amb conseqüències negatives en la seva salut. Després de l'aprovació de la llei 24/2015, el 24% de les

Realitzat per:

Enginyeria
Sense Fronteres
PAH BCN

ALIANÇA CONTRA
LA POBRESA ENERGÈTICA

Amb el suport de:

enquestades ha rebut avís d'impagament de factures d'alguna subministradora i més del 65% acumulen deutes amb elles. S'evidencia que el problema principal que pateixen avui en dia les famílies, en relació als subministraments, és l'acumulació del deute amb les companyies subministradores.

3. Reflexions clau de partida

Aquest avanç dels informes que es publicaran durant el 2018 -en concret del primer dels informes- permet plantejar una sèrie de reflexions clau de partida.

La primera, i aquest aspecte ja s'assenyalava per exemple a informes anteriors publicats per l'Observatori DESC i la PAH¹, és que la manca de dades accessibles i de qualitat -en especial qualitatives- és un problema a l'hora de referir-se al dret a l'habitatge i a la pobresa energètica, així com per caracteritzar els problemes existents en aquest àmbit.

Un exemple realment alarmant d'això anterior en l'actualitat són les ocupacions, nou fenomen i problema greu d'accés precari a l'habitatge que seria comparable al barraquisme i l'autoconstrucció als anys 60-70 en els seus estadis inicials; però sobre el qual no existeixen pràcticament dades. És el cas també de la pobresa energètica, tot i que hi ha més dades publicades que respecte de l'exemple anterior.

Com a segona reflexió, cal tenir ben present que el dret a l'habitatge (i dels drets relacionats: com l'accés als subministres bàsics per la vida), depenen de diversos factors, tots ells interrelacionats; i per això és útil parlar d'habitatge de d'una perspectiva polièdrica. El dret a l'habitatge té múltiples cares, sovint interrelacionades (model d'accés predominant, dinàmiques de mercat i d'exclusió, polítiques públiques estructurals i conjunturals, marc normatiu de partida i la seva evolució etc).

Per això, els problemes associats a l'habitatge canvien i muten: no és el mateix parlar d'emergència habitacional que fa deu anys. No obstant en molts casos aquests problemes estan connectats: un exemple molt il·lustratiu són les persones que han patit varis desnonaments, per exemple primer un llançament hipotecari i després de lloguer; o la situació de pobresa energètica associada *per se* a l'accés precari a l'habitatge a través de les ocupacions.

¹ [Emergencia habitacional en el estado español: la crisis de las ejecuciones hipotecarias y los desalojos desde una perspectiva de derechos humanos](#) (2013), [Emergencia habitacional en Cataluña. Impacto de la crisis hipotecaria en el derecho a la salud y los derechos de la infancia](#) (2015), [Exclusió residencial al món local: crisi hipotecària a Barcelona 2013-2016](#) (2016).

Realitzat per:

Amb el suport de:

Enginyeria
Sense Fronteres

ALIANÇA CONTRA
LA POBRESA ENERGÈTICA

La tercera i darrera reflexió, molt relacionada amb l'anterior, seria que aquest avanç del primer informe del 2018 i els següents que es publicaran, permetran caracteritzar una situació d'exclusió social. Aquest concepte s'usa per parlar del "conjunt de situacions emergents de desigualtat i precarietat molt heterogènies que desborden el marc tradicional de la pobresa². Els informes a mode de radiografies de la situació del dret a l'habitatge, la pobresa energètica i el seu impacte en la salut a Barcelona; són en realitat radiografies d'una situació d'emergència quasi permanent, que és una veradera situació d'exclusió social.

Com a conclusió de tot plegat, partint de la greu manca de dades sobre el problema, especialment les qualitatives; i de la necessitat de disposar de dades en profunditat d'un fenomen polièdric, o el que és el mateix, d'una situació d'exclusió social urbana greu; els Informes que en aquest document s'avançen es proposen ésser una bona eina per caracteritzar la situació del dret a l'habitatge, la pobresa energètica i el seu impacte en la salut a Barcelona; i per coadjuvar a buscar-hi solucions.

² Per exemple: condicions de treball, reconeixement de la ciutadania, dèficits formatius, manca d'habitatge o les seves condicions, situacions sociosanitàries més desateses, inexistència de xarxes de protecció social o familiar etc. Segons la bibliografia de referència, l'exclusió social és un fenomen polièdric, que es manifesta i es defineix més com un procés que com un estat "Perfils d'exclusió social urbana a Catalunya" (Institut de Govern i Polítiques Públiques), UAB (2005).

Realitzat per:

Enginyeria
Sense Fronteres

A L'ALFANGA CORBRA
LA POBRESA ENERGÈTICA

Amb el suport de:

